

MOLNÁR MIHÁLY¹**A NATO és az Orosz Információs Műveletek aktuális helyzete****Actual situation of the NATO's and Russia's Information Operations****Absztrakt**

A tanulmány az orosz információs konfrontációt, valamint azokat a NATO információs műveletekben bekövetkezett változásokat elemzi, amelyeket az ukrán válság indukált. Az információs tér társadalmi, gazdasági, katonai jelentősége exponenciálisan nő, de kérdés, hogy a kialakult változásokra a NATO hogyan reagál, és Oroszország hogyan aknázza ki a gyorsan változó körülményekben rejlő lehetőségeket. A szerző következtetése, hogy a NATO információs műveletek csak rész megoldásokat képesek adni az orosz információs befolyásoló hatás csökkentésére, a NATO jelenleg alapvetően az orosz manipulációs módszerek elemzésére, hatásaira koncentrálnak, felkészül az esetleges kollektív védelemre, támogatja a Walesi és Varsói Csúcsok Biztosító Intézkedések tevékenységeit. Ezzel ellentétben az új orosz doktrínák és a gyakorlati példák azt mutatják, hogy Oroszország aktívan kihasználja az információs tér adta befolyásoló lehetőségeket.

Kulcsszavak: INFOOPS, információs konfrontáció, hibrid hadviselés, Oroszország

Abstract

The study analyses the Russian „Information Confrontation” concept and the changes of NATO Information Operations caused by the Ukrainian crisis. The social, economic and military significance of the information domain has been exponentially growing, however, questions emerge how the NATO reacts to and how Russia exploit these rapidly changing environment. The author concludes, that NATO Information Operations can only provide part solutions to lower the effects of the Russian information influence, that currently the NATO basically

¹ Nemzeti Közszerzői Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató - National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student, E-mail: Mihaly.molnar.cimic@gmail.com ORCID: 0000-0003-3771-363X

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

concentrates on analyzing the Russian manipulation methods and on their effects, prepares for a probable collective defence and supports the activities of the assurance measures defined by NATO's summits of Wales and Warsaw. Nevertheless, Russia is actively taking the advantage of the potential provided by information domain, as new Russian doctrines and practical examples clearly show.

Key words: INFOOPS, information confrontation, hybrid warfare, Russia

„Egy új típusú háború alakult ki, amelyben a fegyveres hadviselés feladta meghatározó szerepét a háború katonai és politikai céljainak elérésében, ez a háború egy másik fajta hadviselés, az információs hadviselés.”²

BEVEZETÉS

Az információs tér felértékelődése nagy hatást gyakorolt a katonai elméletekre és rendszerekre, azonban a NATO országok, azaz a „Nyugat” és az Orosz Föderáció (Oroszország) másként értelmezte az információs tér kitágulásának következményeit, más választ adtak a kihívások kezelésére a lehetőségek kiaknázására.

A NATO kicsit az afgán és iraki konfliktus kreálta rózsaszín információs ködben ragadt, ami azt a hamis látszatot keltette, hogy a szövetség már csak békeműveletekben tevékenykedik és nincs szükség a saját információs terünk védelmére, illetve feledés homályába veszett, milyen is egy potenciálisan erős ellenféllel szemben információs háborúban állni.

A NATO információs műveletek és a NATO stratégiai kommunikáció hivatott a fenti kihívásokra választ adni a szövetség rendszerén belül, azonban figyelembe kell venni, hogy a tagállamok alapvetően önállóan, állami és társadalmi szinten lépnek fel a kialakult helyzet kezelése érdekében.

Az információs tér változásaira adott orosz válasz rugalmasan, ámde annál agresszívben nyilvánult meg. Elmosta a határokat a háborús és béke információs módszerek alkalmazásában, eltolódva a háború, illetve a háborús előkészületek felé.

A megváltozott információs környezet már nemcsak egy elvont elméleti frázis, hanem egy kézzelfogható, napi szinten érzékelhető témájává vált jelen korunknak. Felkészültünk

² Квачков Владимир Васильевич: Спецназ России (Orosz Különleges Erők), Voyennaya Literatura, 2004, 69. oldal, http://booksbunker.com/vladimir_kvachkov/39376/ (letöltve: 2016.12.12) Vladimir Kvachkov V. volt GRU (Központi Titkosszolgálat Igazgatóság- külföldi katonai titkosszolgálatért felelős) tiszt, akinek a *“különleges műveletek elmélete”, beleértve az információs műveleteket* írását jelentős mértékben felhasználták az orosz doktrinális és kiképzési anyagokban (szerző fordításában).

információs tér kihívásainak a kezelésre? Képesek vagyunk-e a kedvező irányba elindulni a NATO szövetségi környezetben? Oroszország információs térben végrehajtott műveletei milyen eleméleti alapokkal rendelkeznek, milyen alapelveket követnek? Ezen kérdések megválaszolása érdekében a továbbiakban a NATO információs műveletek és az orosz információs konfrontáció alapvetően elméleti, doktrínális háttér szempontjából kerül megvizsgálásra az ezzel behatóan foglalkozó hazai, de elsősorban külföldi kutatók írásai és a szerző személyes szakmai tapasztalatai alapján. A kutatás célja az NATO INFOOPS és az orosz információs konfrontáció aktualitásainak bemutatása, a megértés elősegítése és további kutatások alapjának levetetése.

A NATO INFORMÁCIÓS MŰVELETEK³ (INFOOPS) HÁTTERE

Az információs műveletek elődje kísérleti jelleggel az Egyesült Államok légjerejében fejlődött ki a 80-as évek végén **információs hadviselés** néven, később **vezetési és irányítási hadviselés** (Command and Control Warfare – C2W) alakult át és sikeresen debütált az (I.) Öbölháborúban.⁴ A NATO értelmezés szerinti Információs Műveletek definíciója hosszú időn keresztül a következő volt: „Az információs műveletek nem más, mint egy **katonai funkció**, amely **tanácsadással** és a katonai információs műveletek **koordinálásával** a **kívánt hatás** elérése érdekében befolyásolja az ellenfél, lehetséges ellenfél és más Észak Atlanti Tanács (NAC) által elfogadott csoportok **szándékát, megértését és képességét**, ezzel támogatva a szövetséges erők missziós célkitűzéseit.”⁵ Vagy egy kicsit másfajta megközelítésben az információs műveletek „olyan folyamatos összefegyvernemi és összhaderőnemi művelet, amely lehetővé teszi, kiterjeszti és védi a parancsnok döntéshozatali és végrehajtási ciklusát, mialatt az ellenfelébe beavatkozik.”⁶ Az információs műveletek olyan integráló képesség, melynek fókuszában az információs környezet, tér áll. Az információs célkitűzéseket az információ vagy információs rendszerekre (például közvetlen és közvetett kommunikációs; az elektromágneses spektrum vagy számítógépes hálózatok felhasználása) hatást gyakorló katonai képességek, eszközök és technikák tervezett koordinációjával és szinkronizálásával lehet elérni. Az erő alkalmazása (mint például a kényszerítés és a megsemmisítés) vegyülhet ezekkel az eszközökkel.⁷ A NATO INFOOPS értelmezése, definíciója a következőképpen változott a 2013-ban kiadott AJP 3.10 (A) – SD1 INFOOPS doktrínában: „Az információs műveletek nem más, mint egy **törzs funkció**, amely **elemzi, tervezi, értékeli és integrálja** az információs tevékenységeket, hogy a **kívánt hatás** elérése érdekében befolyásolja az ellenfél, lehetséges ellenfél és más Észak

1. ³ Többféle rövidítése is lézik: IO, INFOOPS, InfoOps, Info Ops

⁴ Szilagyi Csaba ezredes: Információs Műveletek (INFOOPS), Seregszemle, Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság Szakmai - Tudományos folyóirata- Különszám, 2012, 126 oldal

⁵ AJP-3.10 Allied Joint Doctrine for Information Operations, Brussels, 2009.

⁶ Domján László vezérőrnagy: Összhaderőnemi hadművelet, a haderőnemi erők képességeinek együttműködő integrációja, Székesfehérvár, 2012, Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság szakmai tudományos folyóirata- Különszám, 131. oldal

⁷ Információs Műveletek parancsnoki útmutató, Székesfehérvár, 2014, MH ÖHP kiadvány

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Atlanti Tanács (NAC) által elfogadott csoportok szándékát, megértését és képességét, ezzel támogatva a szövetséges erők missziós célkitűzéseit."

A változtatás pontosította, hogy ez egy törzs funkcióról van szó, ami nem csak tanácsokat ad és koordinál, hanem részt vesz a törzs tervezési folyamatában, valamint elemzi és értékeli az információs tevékenységeket. Az említett „*információs tevékenység*” (Information Activities) kifejezés is egy pontosítása az információs műveletek szónak, ami így tágabb és rugalmasabb értelmezést kap, ellentétben a „műveletek” szóval.

Az információs tevékenység célja az információ használata annak érdekében, hogy hatást gyakoroljunk a (az ellenséges) **döntéshozók, célcsoportok akaratára**, az információ **megértésének és használatának képességére**, továbbá a saját **döntéshozóink akaratának**, az információ-**megértése és használata képességének** védelmére.

Az INFOOPS a céljai elérése érdekében három⁸ dimenzióban tud hatást kifejteni:

- Fizikai tér: információs infrastruktúra, infokommunikációs és az azt támogató rendszerek fizikai pusztítása;
- Információs tér: az információs folyamatok, adatszerzés, kommunikáció, adatfeldolgozás, tárolás elektronikus úton való befolyásolása, saját információs terünk védelme;
- Tudati (értelmi, kognitív) tér: az információs tevékenység az emberi elmét veszi célba, lélektani és pszichológiai eszközökkel befolyásolva a hitünket, alapvető értékeinket, véleményünket, érzékelésünket, értelmezésünket, érzelmeinket és döntéseinket.

Az INFOOPS a műveleti tevékenységek tervezését, végrehajtását úgy hangolja össze, hogy a különböző kinetikus és nem-kinetikus tevékenységek egymást erősítsék, egységes képet mutassanak. Az „*azt kell tennünk, amit kommunikálunk, és amit kommunikálunk, azt tesszük*” filozófiát kell követni.

Az információs célkitűzések támogatására az alábbi képességeket, eszközöket és technikákat alkalmazzák:

Aktív képességek, eszközök és technikák:

1. Fizikai pusztítás (Physical Destruction-PD);
2. Kulcsbeosztású vezetők kezelése (Key Leader Engagement-KLE);
3. Tömegtájékoztató (Public Affairs -PA);
4. Katonai megtévesztés (Military Deception-MILDEC);
5. Különleges műveletek (Special Operations-SO).

Passzív képességek, eszközök és technikák:

1. Műveleti biztonság (Operational Security -OPSEC);
2. Információbiztonság (Information Security -INFOSEC);
3. Tudás Menedzsment (Knowledge Management-KM).

2. ⁸ Haig Zsolt - Várhegyi István: A cybertér és a cyberhadviselés értelmezése, Budapest, 2008, Hadtudomány 2008/2, http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/2008_e_2.pdf (letöltve: 2017.01.02)

Aktív és passzív képességek, eszközök és technikák:

1. Megjelenés, viselkedés és arculat (Presence, Posture, Profile -PPP);
2. Lélektani műveletek (Psychological Operations-PSYOPS);
3. Elektronikai hadviselés (Electronic Warfare-EW);
4. Műveletek számítógépes hálózatokkal (Computer Network Operations-CNO);
5. Civil-katonai együttműködés (Civil-Military Cooperation-CIMIC);
6. Civil-katonai interakció (Civil-military Interaction-CMI).⁹

Az INFOOPS koordináló szerepe egyfajta erőforrás gazdálkodó tevékenység, ami a leghatékonyabb, legcélszerűbb, a nemzetközi joggal összhangban lévő és a befogadó nemzet által támogatott megoldásokat alkalmazza az információs tér célkitűzéseinek támogatásra, illetve a saját információs terünk megvédésére.

AZ INFOOPS KIHÍVÁSAI A NATO-BAN

Az INFOOPS jelentősége, fontossága egyértelmű. A tény, hogy az információs tevékenységeket megfelelően koordinálni és tervezni kell, továbbá az információs környezet megismerése annak elemzése, értékelése megkérdőjelezhetetlen fontosságú feladat. Azonban, hogy működik ez a gyakorlatban? Az elméleti doktrína alapján hogyan valósul meg a gyakorlatban az INFOOPS tevékenysége. Mennyire hatékony? Milyen kihívásai vannak az INFOOPS-nak a NATO jelenlegi rendszerében?

Az INFOOPS-ot az információs technológia fejlődése hívta életre és adott neki elvitathatatlan fontosságot. A kezdeti kialakulásakor a fő hangsúly a magas intenzitású műveletek támogatásán, a valós idejű információ továbbításon, a döntési ciklus lerövidítésén, az ellenfél információhoz való hozzájutásának, megértésének, továbbításnak lehetetlenné tételén, megnehezítésén volt.

Az afganisztáni és iraki hadszíntereken való műveleti tevékenység sokban megváltoztatta ezt az elméletet. Alacsony intenzitású felkelés elleni műveletek jellemezték mindkét hadszínteret, ahol az INFOOPS alkalmazásra került. A hadműveleti funkcióból harcászati tevékenységgé vált, és a hangsúly eltolódott a befolyásoló lélektani műveleti tevékenységek felé. Az egyes korábban felsorolt tevékenységek, képességek koordinációja mindkét hadszíntéren folyamatosan javult, de az egységesen összehangolt tevékenységek csak korlátozott hatékonysággal valósultak meg.¹⁰

⁹AJP-3.10 Allied Joint Doctrine for Information Operations, Brussels, 2009., V. fejezet (a szerző csoportosításában és kiegészítésével)

3. ¹⁰ Arturo Munoz: U.S. Military Information Operations in Afghanistan Effectiveness of Psychological Operations 2001–2010, RAND National Defense Research Institute, 2012, Santa Monica, CA, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2012/RAND_MG1060.pdf (letöltve: 2016.12.01)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

A NATO a hidegháborút követő első, Oroszországhoz köthető kihívása a 2007-es Észtország elleni kiber¹¹ és gazdasági támadás volt, ami egy nem várt erőszakos válasz volt Oroszország részéről arra, hogy áthelyezték a szovjet hősi emlékművet Tallinn belvárosából a katonai temetőbe. Az aktus nagy felháborodást váltott ki az országban élő orosz kisebbségből és demonstrációkba torkollott.¹² Nem sokkal később, a 2008-as orosz-grúz konfliktus során a gazdaságilag megerősödő Oroszország ismét az új agresszív arcát mutatta, igaz, a fenyegetés valós súlya csak a 2014-es ukrán konfliktustól vált érezhetővé. Ez az új kihívás gyors és hatékony válaszokat követelt a NATO részéről, és nagy hatást gyakorolt az INFOOPS-ra is.

Az INFOOPS egy részről egyre közelebb került a lélektani műveletekhez¹³ és egyre több elemében koncentrált a különböző **célcsoportok befolyásolása** és a **befolyásolás ellen való védekezésre**, más részről ismét hangsúlyossá vált a **magas intenzitású, háborús műveletekre való felkészülés**. Míg az első feladat a különböző békeműveletek során is jelen volt, a magas intenzitású műveletekre való felkészülés és az ahhoz köthető INFOOPS feladatok az utóbbi két évben kerültek komolyan terítékre. Ezek a kihívások sokrétű szakmai ismereteket követelnek meg az INFOOPS tisztjeitől. Az információs térre hatást gyakorol minden tevékenység, aminek teljes spektrumú áttekintése a békeműveletekkel összehasonlítva sokkal nehezebbé vált. A békeműveletekben az egyes katonai tevékenységek alig vagy semmilyen szerepet nem játszanak például tüzérség, elektronikai hadviselés, illetve a saját információs térünk megvédése az ellenfél – lázadók – támadó képességeinek hiányában (elektronikai hadviselés, tüzérség, légierő stb.) átalakul, és az átfogó teljes spektrumú INFOOPS szemlélet erodálásához vezet.

Az INFOOPS jelentős mérföldkövévé vált a kinetikus nem-kinetikus művek közös tervezése, ami így lehetővé tette a hatékonyabb koordinációt, az egyes tevékenységek egymást erősítő hatásának fejlesztését.¹⁴ Ez elengedhetetlen feltétel, hogy a kommunikációnk, amit mondunk és amit csinálunk, összhangban legyen, egymást erősítse. Ez nem csak hatékonyság, de a **NATO hitelessége, integritás** szempontjából is elsődleges kérdés. Jelenleg ez a NATO legfontosabb stratégiai célkitűzése, hiteles NATO arculat erősítése, megőrzése. Oroszország egyik legfontosabb célja pedig ennek a hiteles képnek a rombolása, valamint a NATO tagállamok közti kohézió gyengítése.

4. ¹¹ A kiber támadást a különböző szervezetek, parlament, bankok, újságok és műsorszolgáltatók ellen követték el és habár a támadások orosz forrásokra voltak visszavezethetők, a kormányzati háttér nem bizonyított, de több mint valószínű.

5. ¹² Russia's Involvement in the Tallinn Disturbances, ICDC, Tallinn, 2007
<https://www.icds.ee/publications/article/russias-involvement-in-the-tallinn-disturbances/> (letöltve: 2016.12.02)

6. ¹³ Az INFOOPS közös részlegén belül van a Lélektani Műveletekkel a NATO hadműveleti (JFC-BS, JFC-NP) és harcászati szintjein (LCC, MNCNE)

¹⁴ Paul Ducheine: Non-kinetic capabilities: complementing the kinetic prevalence to targeting, Amsterdam Center for International Law, 2014
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2474091&download=yes (letöltve: 2016.11.03)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

Az INFOOPS számára komoly kihívás a különböző információs térre ható eszközök, képességek koordinációja. A koordinációt megnehezíti, hogy a különböző terminológiák értelmezése közel sem egységes, sok az eltérés az egyes tagállamokban – sőt, a különböző NATO törzsekben – az információs hadviselés, INFOOPS, lélektani műveletek, és a stratégiai kommunikáció definíciójában, alkalmazásban.¹⁵

Az INFOOPS gyakorlati jelentősége sokkal gyengébb, mint amire az elméleti, doktrínális háttér predesztinálná. Ezt a következő tényezők okozzák:

- A túl sok koordinálandó szereplő¹⁶ között nagy eséllyel lesz nem kellően konstruktív hozzáállású személy és ez nagymértékben megnehezítheti az érdemi tevékenységet;
- Az INFOOPS törzsön belüli elhelyezkedése nem ad kellő érdekérvényesítő hatalmat az INFOOPS legmagasabb szintű képviselőjének, hiszen még a legkiválóbb szakember sem utasíthatja a különböző szereplőket az együttműködésre megfelelő felhatalmazás, rendfokozat nélkül;
- A megfelelő szakmai tudás megszerzése is komoly kihívás az INFOOPS szereplői részéről. Nagyon sokrétű, multidiszciplináris tudással kell felvérteznie magát még a specializált INFOOPS szakembernek is. Ennek a kihívásnak sokkal nehezebb megfelelni, mint egy tradicionális katonai felsőoktatásban szocializálódott tüzér tisztnek, aki a karrierje kezdete óta a szakmájában szolgál;
- Ráadásul, az egy kicsit több mint egy évtizedes múltra visszatekintő, dinamikusán változó INFOOPS törzsi funkciónak az elfogadtatása, megértése sem könnyű feladat sem a törzs többi szereplőjétől sem a parancsnokok részéről;
- Az egyre erősödő stratégiai kommunikáció (StratCom) megjelenése is gyengítette az INFOOPS szerepét. Különösen igaz ez a hadműveleti szinten, ahol csökkenték az INFOOPS állomány létszámát és növelték a StratCom beosztásokat. A NATO StratCom a Szövetség katonai és civil kommunikációs képességeinek a legfelső politikai-katonai szinteken összefogó diszciplinája, ami a nyílt diplomácia (Public Diplomacy), média ügyek (Public Affairs), katonai média ügyek Military Public Affairs, információs műveletek és lélektani műveletek¹⁷ képességekkel és tevékenységekkel összehangolásával foglalkozik.¹⁸ Az Európai Szövetséges Erők Főparancsnokságon (SHAPE) 2016-ban a integrálták az INFOOPS-ot a StratCom rendszerébe. A StraCom elméleti háttere egyre tisztábbá válik, de a gyakorlatban

7. ¹⁵ Keir Giles: *Handbook of Russian Information Warfare*, NATO Defense College, Rome, 2016, 7. oldal, <http://www.ndc.nato.int/news/news.php?icode=995> (letöltve:2016.12.01)

8. ¹⁶ Egy hadműveleti szintű Információs Tevékenységek Koordinációs Bizottság (IACB) ülésén több mint 25 szereplő van, köztük több civil. (pl. politikai tanácsadó, jogi tanácsadó, befogadó nemzet támogatás képviselője)

9. ¹⁷ About Strategic Communications, <http://www.stratcomcoe.org/about-strategic-communications> (letöltve: 2017.01.17)

10. ¹⁸ Rózsa Tibor: *A befolyásolás művészete*. Hadtudományi Szemle 7. Évfolyam 2. szám, Budapest, 2014, 44. oldal)

11.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

való alkalmazása még kialakulóban van, különösen harcászati szinten nehéz a feladatokat kézzelfogható módon megfogalmazni. Egyes magas rangú NATO parancsnokok kifejezetten felhívják a figyelmet a StratCom kifejezés mellőzésére mindaddig, amíg nem alakul ki megnyugtató módon az elméleti és főként a gyakorlati feladatköre, értelmezése.

- Az INFOOPS-szal szemben a StratComnak megvan a felhatalmazása, hogy egy-egy kompromittációt alakítson ki, és ez a kommunikáció a végrehajtott feladatokkal összhangban legyen, hiteles képet mutasson a NATO-ról.

INFOOPS jelenlegi hadműveleti, harcászati szintű feladatai:

- Hozzájárulás az információs környezet értékeléséhez és megértéséhez (elsődleges);
- Hozzájárulás az információs környezet tudásfejlesztési (KD) feladataihoz;
- Hozzájárulás a NATO StratCom feladataihoz;
- Befolyásolás- és félrevezetés elleni tevékenység;
- Hozzájárulás a műveleti tervezéshez;
- Információcsere és koordináció a különböző szakmai szintek között.

A NATO INFOOPS, ha lassan is, de fejlődik, azonban legnagyobb valószínűséggel a StratCom átfogóbb jellegű tevékenységét fogja támogatni a jövőben, és akár ki is kophat bizonyos szintekről a diszciplína alkalmazása.

AZ INFORMÁCIÓS MŰVELETEK OROSZ TERMINOLÓGIÁJA

Az orosz terminológia az „*információs műveletek*” kifejezést főként a NATO és tagállamainak a tevékenységére használja, helyette az **Információs Konfrontáció** (Информационное Противоборство) szakkifejezést alkalmazzák, ami magába foglalja a mentális (befolyásoló-lélektani műveletek) és technikai (elektronikai hadviselés, kiber műveletek) műveleteket. Definíciója: *Két vagy több ország információs térben való összeütközése, melynek célja kárt okozni az információs rendszerekben, folyamatokban és erőforrásokban, kritikus és más struktúrákban, aláásni a politikai, gazdasági és társadalmi rendszereket, a lakosság masszív lélektani manipulációja, hogy destabilizálja az államot és a társadalmat, valamint arra kényszerítse az államot, hogy a szembenálló fél számára előnyös döntéseket hozzon.*¹⁹ Ez a koncepció az US információs hadviselés korai, már használaton kívüli rendszeréből vette át az orosz *információs konfrontáció, információs háború-hadviselés* (Информационное война) és az *információs küzdelem* (Информационное борьба) terminológiát.²⁰ Az orosz hadművészetre nagy hatást gyakoroltak a nyugati, NATO katonai elméletek, doktrínák, tapasztalatok, amik az orosz hadviselés és politikai be-

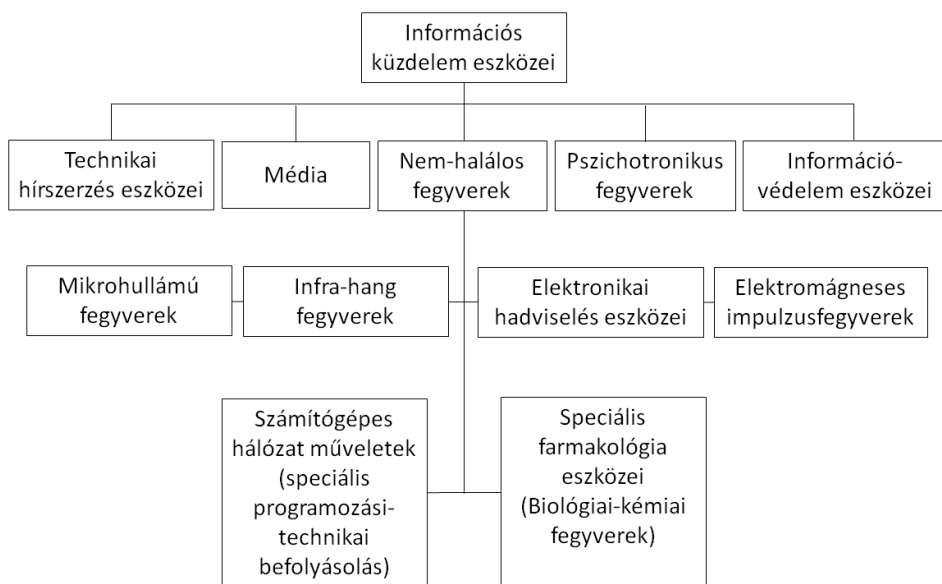
12. ¹⁹ Russian Federation Armed Forces' Information Space Activities Concept, <http://eng.mil.ru/en/science/publications/more.htm?id=10845074@cmsArticle> (letöltve: 2017.01.10)

13. ²⁰ Uku Arold: Peculiarities of Russian information operations, 2016, Estonian Defence College, Sõjateadlane 2/2016, 17. oldal

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

rendezkedés sajátosságaival ötvöződnek.²¹ Jelenleg a tudományos életben az *információs konfrontáció* kifejezés az elfogadott, a *háború-hadviselés* már nem preferált, de az *információs küzdelem* alkalmazása is még fellelhető. A „konfrontáció” szó kiválóan kifejezi az információs térben az érdekek folyamatos ütközését a különböző szereplők közt, egyértelművé teszi, hogy a felek aktívan hatást akarnak gyakorolni egymásra. Az információs konfrontáció diszciplína átfogó módon a harcászati, hadműveleti és stratégiai, sőt nagystratégiai szintet is magában foglalja, ellentétben a NATO terminológiával, ahol az INFOOPS főként hadműveleti, harcászati szinten jelenik meg, így a NATO StartCom sokkal közelebb áll hozzá, de közel se annyira átfogó képet mutat.

1. ábra: az információs küzdelem eszközeinek első, már átalakított felépítése.²²

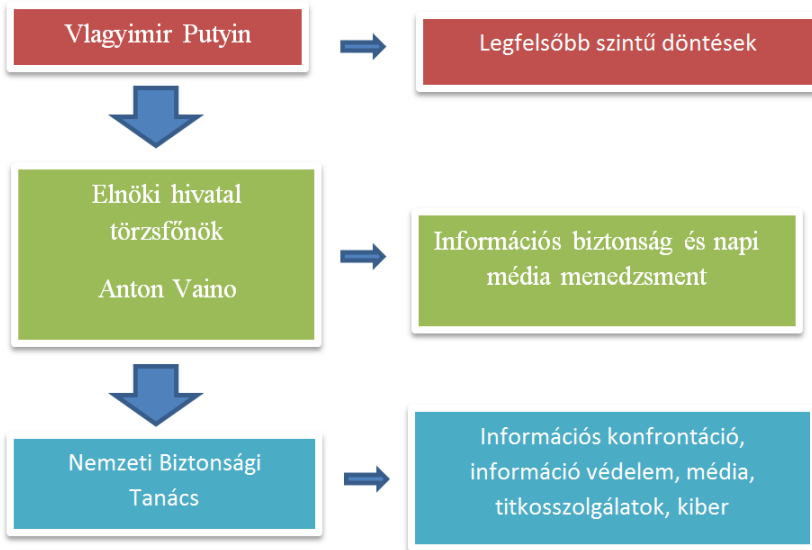
A fenti struktúra később átalakult, racionálisabbá vált, mellőzve a nem-halálos fegyverek kategóriáját, és csak azokra a eszközökre koncentrált, aminek kézzelfogható stratégiai hatása lehet az információs térre.

14. ²¹ Jolanta Darczewska: Russia's armed forces on the information war front-strategic documents, 2016, Centre for Eastern Studies, Warsaw, 14. oldal www.stratcomcoe.org/download/file/5895, (letöltve: 2016.12.01)

15. ²² Средства информационной борьбы («Информационное оружие») http://encyclopedia.mil.ru/encyclopedia/dictionary/details_rvsn.htm?id=14342@morfDictionary (a szerző fordítása alapján), (letöltve: 2016.12.13)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

2. ábra: Az orosz információs konfrontáció stratégiai felépítése²³

Az információs konfrontáció alkalmazása jelenleg is zajlik. Figyelembe véve a hibrid hadviselés (HH)²⁴ egyik fő alapelvét, miszerint konfliktust háborús küszöb alatt tartva kell megvívni, az információs konfrontáció a HH egyik legfontosabb eszköze. A NATO szabályzók ezzel szemben erősen korlátozottak, követik a nemzetközi szabályzókat, a tagállamok törvényeit, amik béke időszakban sok olyan tevékenységet nem engedélyeznek, ami háborúban lehetséges lenne.²⁵

Keir Giles, a Royal Institute of International Affairs (Chatham House) kutató munkatársa szerint Oroszország stratégiai célja a következők:²⁶

16. ²³ Yurz Fedorov: „Hybrid” war à la russe, Kiev, 2016, Center for Army, Conversion and Disarmament Studies, 132. oldal
17. ²⁴ A szerző értelmezésében a HH egy jól koordinált, egységes céltudatos rendszer, amiben nemzetközi szabályzók látszólagos betartásával, a konfliktust háborús küszöb alatt tartva, a politika, a diplomácia, a gazdaság, a közösségi - és hagyományos média, katonai erő és a titkosszolgálatok, bűnözői csoportok minden eszközt bevetnek a politikai célkitűzések teljesítése érdekében. Eszközei: a politikai félrevezetés, szélsőséges szervezetek támogatása; gazdasági-energetikai nyomásgyakorlás-zsarolás; nehezen beazonosítható kis katonai egységek alkalmazása; tömegpusztító fegyverekkel való fenyegetés; kibertámadások; az űreszközök alkalmazásnak megnehezítése; erőteljes félrevezető médiatevékenység, bűnözői csoportok alkalmazása.
18. ²⁵ Keir, 11. oldal
19. ²⁶ Russia: Implications for UK defence and security, House of Commons Defence Committee, First Report of Session 2016–17, 19. ol-

A jelenlegi vezetés hatalmának konzerválása;

- Oroszország akaratérvényesítése a Nyugattal szemben;
- Oroszország világhatalmi befolyásának növelése, fenntartása;
- Oroszország körüli területek, országok kontrollálása;
- A nyugati szövetségek (NATO, EU) gyengítése, az egység megbontása.

Ezen célok elérése érdekében a „cél szentesíti az eszközt” pragmatikus alapelvet alkalmaznak, csak a kreativitás szab határt a módszerek alkalmazásban. Így nem riadnak vissza olyan módszertől sem, mint tüzéségi tüzzel rombolni egy falut, majd statisztákkal eljátszatni a média előtt, hogy az ukrán csapatok felelősek a támadásért.

INFORMÁCIÓS KONFRONTÁCIÓ ALAPELVEI²⁷

Az információs konfrontáció alapelei elérhetők az Orosz Föderáció Védelmi Minisztériumának honlapján (jogállamiság, elsődlegesség, komplexitás, interakció, együttműködés, innováció) azonban ezek nem nyújtanak kellő támpontot az alapelvek lényegének megértéshez, jól mutatva az orosz források hivatalos orosz és angol nyelvű verziójának félrevezető mivoltát.

Uku Arold őrnagy (Észk Védelmi Erők, StratCom részleg vezető helyettes) kutatásai alapján a következő alapelveket állapította meg:

Aszimmetria:

1. Az információs konfrontáció erőforrása és eszközei hatékonyabbak, mint azok az erőforrások és eszközök, amiket külföldi titkosszolgálatok alkalmaznak;
2. A számítógépes hálózatok elleni támadó mindig egy lépéssel a védekező előtt van.

Dominancia:

1. Az információs fölény kivívása érdekében növelni kell a média orgánomok- és véleményformálók (titkosszolgálatok által irányított és „hasznos idioták”)²⁸ számát;
2. Az ellenfél üzenetének megzavarása, kiber és/vagy elektronikai támadás az szembenálló fél hivatalos információs csatornáit és az ellenféllel szimpatizáló média ellen;
3. Karaktergyilkosság a szembenálló fél hitelének rombolása érdekében;
4. Információs tér hamis információval való túlterhelése, aminek hatására a különböző teóriák és állítások ütközése érzelmek irányította belső vitát, konfliktust generál.

Rejtettség:

dal, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmdfence/107/107.pdf> (letöltve: 2017.01.17)

20. ²⁷ Uku 28-33 oldal

21. ²⁸ Olyan személy, akit jóhiszeműen, a tények nem kellő módon való ismerete, illetve mert félrevezetés miatt önként szolgál olyan érdeket, aminek ha ismerné valódi természetét, nem szimpatizálna vele. A kifejezés első alkalmazást Leninnek tulajdonítják. Hasznos idioták azok, akik elősegítik a hazugságra, félrevezetésre épülő kommunikáció terjesztését és jóhiszeműségükből adódóan hitelesen tudják növelni a valóság tartalmát.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

1. Átjátszókon (proxy) keresztül valótlanágok terjesztése a valós forrás elrejtése érdekében;
2. Feláldozható források alkalmazása, akik állításait a szóvivők, politikusok idézhetik.
3. Ha nincs idő proxy alkalmazására, „trollok” is alkalmazhatók, akik úgy tálalhatják az információt, mintha ők csak közvélekedést tolmácsolnák;
4. Veszélyt jelenthet a kívülről, más állam által kontrollált nem-kormányzati, civil szervezetek kommunikációs tevékenysége, ami alááshatja az orosz kormányzat hatalmát.

Meglepetés:

1. Mint minden konfliktusban, aki domináns, az félrevezető tevékenységgel előnyt biztosít hely, idő vagy támadás iránya szempontjából;
2. A különböző befolyásolási módszerek (gazdasági, diplomáciai, információs, jogi, katonai) változó intenzitású alkalmazásával a figyelem mértéke irányítható, áthelyezhető.

Erőegyensúly irányítása:

1. Többpólusú világrend kialakítása;
2. Támogatni a nemzeti szuverenitást a globális információs térben, és úgy alakítani a nemzetközi jogi szabályzókat, hogy azok ne veszélyeztessék a stratégiai stabilitást;
3. Biztosítani az előnyös üzenetek továbbításának módját a hazai és nemzetközi célcsoportoknak;
4. Kiépíteni a pszichológiai ellenállást a külső „soft power-rel²⁹” szemben, megerősíteni a saját kulturális, történelmi, morális és spirituális-vallási értékeket, és ezeket terjeszteni világszerte.

Nemzetközi szabályzók hiánya:

1. Nem lehet világos különbséget tenni háború és béke között, a mai konfliktusok már nem leírhatók a háború vagy a béke állapotával;
2. Az információs konfrontáció szakembereinek a kreatív, a jogi szabályzókat figyelmen kívül hagyó megoldásokra való bátorítása.

Hosszú távú hatás:

1. Az információs konfrontáció eszközei tömegpusztító fegyvernek számítanak az orosz értelmezés szerint;
2. Az információs konfrontáció kis erőfeszítéssel fenntarthatja a „befagyott” konfliktust. (pl. ukrán konfliktus).

Szövetségesek és ellenfelek kombinációja:

²⁹ „Puha hatalom” Nemzeti erőforrások (kultúra, sport, politika, gazdaság) összessége, amik elősegítik a célok elérése érdekében, hogy pozitív vonzerő alakuljon ki a célcsoportban. Judit Trunkos: What is soft power capability and how does it impact foreign policy?, University of South Carolina, 2013, <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2013-acdusa/What-Is-Soft-Power-Capability-And-How-Does-It-Impact-Foreign-Policy--Judit-Trunkos.pdf>, (letöltve: 2017.01.03)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

1. A gyakorlati együttműködés folytatása feltételeinek biztosítása mindenkivel;
2. Korrupció és zsarolás alkalmazása;
3. A nemzeti és szövetségi biztonsági rések kihasználása a szövetség gyengítése érdekében.

KÖVETKEZTETÉSEK, AJÁNLÁSOK

Az orosz vezetés az információs konfrontáció alkalmazásával hatást gyakorol mindennapjainkra. Ezzel a ténnyel szembe kell nézni a NATO, EU tagállamoknak, és rövid időn belül megfelelő választ kell rá adni. Hogy milyen válaszra van szükség, azt a szakértők folyamatosan kutatják, de ha nem történik érdemleges változás, akkor a jelenlegi biztonsági indikátorok egy a NATO, EU (Nyugat) és Oroszország közötti konfrontáció eskalálódását vetítik elő.

A különböző orosz szervezetek, személyek az információs konfrontáció módszereit folyamatosan alkalmazzák, hatékonyságukat az orosz szakértők a tapasztalatok alapján fejlesztik. Ahhoz hogy megértsük, ezeket a módszereket radikálisan fokozni kell a témára irányuló kutatások intenzitását a hazai kutatóműhelyekben is. A nemzetközi tapasztaltok alapján meg kellene kezdeni a védekezéshez szükséges jogszabályi háttér kialakítását és figyelemfelhívó tájékoztatást javasolt indítani a társadalom egészében. Különös tekintettel az MH állománya kell hogy kiemelt figyelmet kapjon, megerősítve az ellenálló képességét az információs konfrontáció technikáival szemben, legfőképp csökkenteni az esélyét, hogy katonáink „hasznos idiotává” váljanak.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. *About Strategic Communications*, [HTTP://WWW.STRATCOMCOE.ORG/ABOUT-STRATEGIC-COMMUNICATIONS](http://www.stratcomcoe.org/about-strategic-communications)
2. AJP-3.10 *Allied Joint Doctrine for Information Operations*, Brussels, 2009.
3. Arturo Munoz: *U.S. Military Information Operations in Afghanistan Effectiveness of Psychological Operations 2001–2010*, CA, 2012, RAND National Defense Research Institute, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2012/RAND_MG1060.pdf
4. Domján László vezérőrnagy: *Összhaderőnemi hadművelet, a haderőnemi erők képességeinek együttműködő integrációja*, Székesfehérvár, 2012, Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság szakmai-tudományos folyóirata- Különszám, http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/33678/egyben_-_seregszemle_-_ku%CC%88lo%CC%88nsza%CC%81m.pdf
5. Haig Zsolt - Várhegyi István: *A cybertér és a cyberhadviselés értelmezése*, Budapest, 2008, Hadtudomány 2008/2, http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2008_e_2.pdf
6. *Információs Műveletek parancsnoki útmutató*, Székesfehérvár, 2014, MH ÖHP kiadvány
7. Jolanta Darczewska: *Russia's armed forces on the information war front*-strategic documents, Warsaw, 2016, Centre for Eastern Studies, www.stratcomcoe.org/download/file/5895

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 1. szám

8. Judit Trunkos: *What is soft power capability and how does it impact foreign policy?*, University of South Carolina, 2013, <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2013-acdusa/What-Is-Soft-Power-Capability-And-How-Does-It-Impact-Foreign-Policy--Judit-Trunkos.pdf>,
9. Keir Giles: *Handbook of Russian Information Warfare*, NATO Defense College, Rome, 2016, <http://www.ndc.nato.int/news/news.php?icode=995>
10. Paul Duchaine: *Non-kinetic capabilities: complementing the kinetic prevalence to targeting*, Amsterdam Center for International Law, 2014
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2474091&download=yes
11. Rózsa Tibor: *A befolyásolás művészete*. Hadtudományi Szemle 7. Évfolyam 2. szám, Budapest, 2014
12. *Russia: Implications for UK defence and security*, House of Commons Defence Committee, First Report of Session 2016–17,
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmdfence/107/107.pdf>
13. *Russia's Involvement in the Tallinn Disturbances*, ICDC, Tallinn, 2007
<https://www.icds.ee/publications/article/russias-involvement-in-the-tallinn-disturbances/>
14. *Russian Federation Armed Forces' Information Space Activities Concept*,
<http://eng.mil.ru/en/science/publications/more.htm?id=10845074@cmsArticle>
15. Szilagy Csaba ezredes: *Információs Műveletek (INFOOPS)*, Seregszemle, Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság Szakmai - Tudományos folyóirata- Különszám, 2012
16. Uku Arold: *Peculiarities of Russian information operations*, 2016, Estonian Defence College, Sõjateadlane 2/2016
17. Yurz Fedorov: *„Hybrid” war à la russe*, Kiev, 2016, Center for Army, Conversion and Disarmament Studies
18. Квачков Владимир Васильевич: *Спецназ России (Orosz Különleges Erők)*, Voyennaya Literatura, 2004, http://booksbunker.com/vladimir_kvachkov/39376/
19. *Средства информационной борьбы («Информационное оружие»)*
http://encyclopedia.mil.ru/encyclopedia/dictionary/details_rvsn.htm?id=14342@morfDictionary